

DOĞADA BU AY

Yeryüzünde yalnız değiliz. Çevremizde birbirinden farklı birçok canlı var. Nereye gidersek gidelim doğanın güzellikleriyle karşılaşabiliriz. İster okyanusun dibinde, ister dağların zirvelerinde, kuzey kutbunda ya da ekvatorunda olsun, çevremizde mutlaka bitkiler ve hayvanlar bulunur. Bu yazımızda yaylalardaki yaban yaşamından söz edeceğiz.

Yaylada Yaban Yaşamı

Aranızda yaylaya çıkan var mı? Yaylaya bir kez bile çıkmışsanız bilirsiniz; havası temizdir, serindir ve insan kendini tüy kadar hafiflemiş hisseder. Daha önce yapmadığınız kadar erken kalkabilirsiniz. Taze ürünler yiyebilirsiniz. Yanaklarınız bir süre sonra kırmızı olur. Bilirsiniz yaylalar, yüksek yerlerdedir. Bu nedenle "yaylaya çıkmak"tan söz edilir. Günlük yaşam, yaylalarda çok erken başlar. İnekler erkenden sağılır, sağılan süt hemen değerlendirilir. Peynir, çökelek, kaymak, yoğurt yapılır. Hayvanlar mineral ve vitamince zengin dağ otlarından daha çok yesin, daha çok süt versin, daha bol ürün alınsın diye ikindiye kadar otlatmaya bırakılır. Yaylaların tek ilginç yanı, insanların oradaki yaşayış biçimleri değildir. Yaylada, yüksek yerlerde yaşamaya alışkın pek çok canlı yaşar. İşte, bu canlılardan bir kısmı...

Ardıç Ağacı

Neredeyse bütün bölgelerimizde, yüksek yerlerde ardıç ağacı bulunur. Katran, Finike, kokulu,

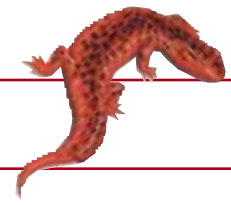

sabin, boylu gibi farklı türleri bulunur. En önemli özelliği soğuğa ve rüzgâra oldukça dayanıklı olmasıdır. Her zaman yeşildir. Siyahımsı mor yuvarlak meyveleri vardır. Bu meyveler, yaylacılar tarafından çeşitli amaçlarla kullanılır. Anıt ağaçlara bakarsanız bunların birçoğunun ardıç olduğunu görürsünüz. Mersin Cocakdere'de bulunan anıt ağaçlardan birisi yaklaşık 900 yaşında ve 3,5 metre çapında bir ardıçtır.

Göknar

Göknar, 40 m'ye kadar boylanabilen bir ağaçtır. Kendine özgü düzgün görünüşü, gövde kabuğunun açık gri rengi, farklı iğneyaprakları ve kokusuyla diğer iğneyapraklı ağaçlardan kolayca ayırdedilebilir. Gençken yavaş, daha sonra hızlı büyür. Yüzlerce yıl yaşayabilir. Doğu Karadeniz, Batı Karadeniz, Kazdağı ve Toros olmak üzere dört farklı türü vardır. Kazdağı göknarı, yalnızca Türkiye'de bulunur. Ardıç gibi güçlü bir ağaçtır.

Yabandomuzu

Yabandomuzu, kış aylarında çoğalır. 2 - 12 arasında yavrusu olabilir. Bu mevsimde yabandomuzu görürseniz yanında büyük olasılıkla yavruları da bulunur. Yavruları, çizgili renkli ve sevimlidir. Dört beş yılda ergin hale gelirler. Yabandomuzunun en belirgin özelliği, uzun sivri dişleri ve uzun burnudur. Dişlerini korumak, burnunuysa toprağı kazıp kök ve bitki yumrularını bulabilmek için kullanır. Çamurda yuvarlanmayı sever ve bu sayede kendini aşırı sıcaklardan ve ısran sineklerden korur. Çoğunlukla bitki köklerini yemesine karşın, kuş yumurtaları ve bazı sürüngenleri de yer.

Dağkeçisi

Dağkeçisi için en iyi dağcıdır diyebiliriz. Yaklaşık 1,5 metre boyunda ve 110 kilo ağırlığında olabilir. Boynuzlarıysa 1,40 metre uzunluğuna ve 15 kilo ağırlığına erişir. Yüksek dağlardaki yaşama çabuk uyum sağlayabilmek için yavru dağkeçileri annelerini dikkatle izlerler. Altı haftaya kalmadan adımlarını ayarlamayı öğrenir ve sarp kayalıklarda çok rahat hareket eder. Dağkeçileri, 2000 ve 3500 metre yüksekliklerde yaşarlar. Otlar, çalı, çam iğnesi, tomurcuk ve ağaç yapraklarıyla beslenirler. Bir dağkeçisinin ömrü yaklaşık 10 ve 17 yıl arasında değişir. Dağkeçilerini kolay kolay göremeyebilirsiniz. Çünkü siz onu görene kadar o, çoktan dağın diğer yamacına geçmiştir bile.

Huş Tavuğu

Huş tavuğu, Doğu Karadeniz bölgesine özgü bir türdür. Erkeklerinin çok dikkat çekici, simsiyah bir rengi vardır. Kuyruğu çatallıdır. Uçarken kanatları ısıksı ses çıkarır. Kur sırasında kanat çırparak zıplar. Kanatlarından ısıksı sesler çıkarır ama kendisi ötmez. Çok ürkektir. Dağdaki orman güllerinin arasında bulunur. İnsan yürürken aniden önüne çıkabilir ve ürkütebilir.

Ur Keklik

Hindi boyunda bir kekliktir. Genellikle eğimli yerlerde görülür. Yabancı bir canlı gelip onu ürküttüğünde yukarı doğru gidecekse koşar ya da aşağı doğru gidecekse uçar. Öterken boynunu ve başını arkaya doğru atmasıyla bilinir. Genellikle 1800 - 2000 metrenin üzerindeki yüksekliklerde görülür. Dişi ve erkekleri neredeyse aynıdır. Dağ tavuğu olarak da bilinir. Sabah çok erken saatlerde sanki bir geyik gibi bağıırır. Bu ses çok uzaktan bile duyulur.

Kırmızı Gagalı Dağ Kargası

Gövdesi simsiyah, gagası ve bacakları kırmızıdır. Küçük bir kargadır. Uçuşu çok çevik ve zariftir. Kuzgun gibi akrobatik hareketler yapar. Yerde yürüyerek ve zıplayarak ilerler. Genellikle küçük sürüler halinde görülürler. Kaya oyukları ve mağaralarda yuva yapar. Dağlarda en çok görülen kuştur. Kendi bölgesine girdiğinizde bağıarak sizi uzaklaştırmaya çalışır.

Burcu Meltem Arık
burcu@dogadernegi.org

Kaynaklar:
http://members.lycos.co.uk/izdak/cevre_kultrumdaglar.html
<http://www.biriz.biz/rize/yayla.htm>
www.dogadernegi.org